

ВІДГУК

офіційного рецензента доктора медичних наук,
професора Камінського Анатолія В'ячеславовича
на дисертаційну роботу
Семенченко Олени Іванівни

«Зниження перинатальних наслідків посттравматичного стресового розладу»,
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина
(наукова спеціальність «Акушерство та гінекологія»)

Науковий керівник: доктор медичних наук, професор Жданович
Олексій Ігорович

Хоча організація доступної та якісної перинатальної допомоги завжди була в центрі уваги системи охорони здоров'я в Україні, сучасна демографічна катастрофа свідчить про надзвичайно високу актуальність перинатальної охорони плода та новонародженого, важливість збереження життя та здоров'я кожної дитини.

Останнім часом зростає розуміння важливості урахування психологічних факторів та соціально-економічного статусу, що впливають на вагітність або опосередковують її наслідки, що часто недооцінюється в клінічній практиці. У значній кількості досліджень науковці свідчать про існування причинно-наслідкового зв'язку між ПТСР у жінки та перинатальними розладами.

Згідно із сучасними даними, близько 30% осіб, які зазнали впливу травматичних подій, матимуть ПТСР і потребуватимуть допомоги. Що стосується саме жіночого населення, то впродовж життя ПТСР діагностується у близько 10% дорослих жінок та у 7% дівчат. Також відомо, що у жінок прояви ПТСР спостерігаються майже у 1,5 раза частіше, ніж у чоловіків. У сьогоденнішніх реаліях України особливо високим визнається рівень поширеності психічних розладів серед внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, ПТСР у цій когорті розвивається у 32% випадків і діагностується у

22% чоловіків та 36% жінок. ПТСР часто супроводжується проявами депресії і тривоги, що зі свого боку негативно впливає на перебіг вагітності.

З огляду на вищевикладене, дослідження механізмів виникнення та пошуку можливостей профілактики перинатальних ускладнень при ПТСР у жінки є актуальним напрямком акушерства та перинатології.

На підставі визначеної актуальності було сформульовано мету та завдання роботи, обрано сучасні методи дослідження.

На основі опитування 689 вагітних пацієнок жіночої консультації дисертанткою встановлено частоту ПТСР у вагітних, структуру травматичних подій, що стали причиною ПТСР, показано, що ПТСР призводить до негативних перинатальних результатів, що підтверджено високою частотою плацентраної дисфункції, яка обумовила затримку росту і дистрес плода. Виражений ПТСР майже у 2 рази частіше супроводжується перинатальними розладами.

Проведений детальний аналіз репродуктивного та соматичного анамнезу, соціальних, психосоціальних та поведінкових характеристик дозволив визначити потенційні фактори ризику перинатальних порушень при ПТСР у жінки. Серед чинників ризику виділяються виражений ступінь ПТСР, наявність фонових екстрагенітальних захворювань (гіпертензивні стани, хронічні інфекційні стани та інше), показники репродуктивного анамнезу: травматичний акушерський досвід та ускладнення вагітності в анамнезі.

Авторкою на основі аналізу результатів опитування (шкала RHQ-15) у вагітних з ПТСР і перинатальними розладами виявлено надзвичайно високий рівень соматизації (серцебиття, задишка, задуха, біль у грудях та біль у животі), що вказує на соматоформну дисфункцію кардіального типу майже у половини пацієнок, практично всі вони страждають від порушень сну, 70,7 % - на клінічно виражену тривогу, а 45,3 % - депресію. Виявлені тісні кореляційні зв'язки між показниками соматизації та психоемоційного стану дозволили зробити висновок про єдиний патогенетичний механізм, що

формує замкнене коло «стрес - інсомнія - соматизація - перинатальні ускладнення».

Дослідженнями варіабельності серцевого ритму показано, що вагітним з ПТСР і перинатальними розладами притаманний фенотип автономної дизрегуляції з вираженою симпатикотонією та надмірним напруженням регуляторних механізмів.

Оновлено уявлення про гормональні зрушення, що обумовлюють перинатальні розлади при ПТСР у жінки, а саме: хронічна симпатoadреналова активація; персистуюча гіперкортизолемія, виснаження дофамінергічної та ДГЕА-С-залежної адаптації, недостатність прогестерон-естрогенового нейропротекторного та плацентарного захисту на тлі підвищеного тестостерону.

Проаналізувавши статистично встановлені фактори ризику дисертантка представила прогностичну модель перинатальних ускладнень у вагітних з ПТСР, яка дозволяє з високою ефективністю, доведеною за допомогою ROC-аналізу стратифікувати ступінь ризику (низький, помірний, високий) на 4 рівнях: 1) базовий; 2) функціональний (нейровегетативний та психофізіологічний); 3) нейроендокринний; 4) інтегральний.

Авторкою удосконалено схему ведення вагітної з ПТСР, інтегрувавши у стандартний алгоритм 4-х рівневий лікувально-профілактичний комплекс з метою профілактики перинатальних ускладнень, який включає чітко прописані і схематично представлені алгоритми дій стратифіковані за ступенем ризику. Застосування запропонованого комплексу заходів спостереження та лікування дозволило знизити частоту значимих перинатальних розладів, зокрема у 2 рази – частоту плацентарної дисфункції, у 3 рази – частоту затримки росту та дистресу плода, прееклампсії., що свідчить про його значну ефективність.

Результати проведеного дослідження впроваджено в навчальний процес кафедри репродуктивної та пренатальної медицини НУОЗ України імені П. Л. Шупика та оприлюднено на наукових форумах, зокрема на

кордоном, висвітлено у 10 наукових працях, 2 з яких у виданнях, включених до міжнародної наукометричної бази Scopus.

Отримані дані є результатом самостійної роботи дисертантки. Авторкою особисто проаналізовано наукову літературу з напрямку дослідження, проведено формування груп спостереження, клініко-лабораторне обстеження пацієток. Особисто здійснено статистичну обробку отриманих даних, а також описано і проаналізовано результати дослідження, написано всі розділи дисертації. Наукові положення, розробки прикладного характеру, висновки та практичні рекомендації, що виносяться на захист, одержані авторкою самостійно і висвітлені в опублікованих працях.

Аспіранткою Семенченко Оленою Іванівною здобуто необхідні теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, вона оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провела власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Зауважень принципового характеру немає. Серед виявлених у тексті несуттєвих недоліків можна виділити окремі орфографічні, стилістичні і друкарські помилки, що були виправлені в процесі рецензування. Виникли наступні запитання, відповідь на які очікується почути в порядку дискусії:

1. Як здійснюється прекоцепційна підготовка при ПТСР?
2. Які на Вашу думку найбільш значимі фактори ризику перинатальних ускладнень при ПТСР?

Отже, дисертаційна робота Семенченко Олени Іванівни, подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність «Акушерство та гінекологія»), присвячена актуальній проблемі сучасного акушерства та гінекології, є закінченим науковим дослідженням, містить нові

положення і нові науково обґрунтовані результати, що, в цілому, розв'язують важливе науково-практичне завдання – зниження частоти перинатальних порушень у жінок з посттравматичним стресовим розладом шляхом впливу на виявлені ланки патогенезу з використанням розробленого комплексу лікувально-профілактичних заходів.

Згідно актуальності, об'єму та рівня досліджень, наукової новизни результатів, теоретичної та практичної цінності отриманих даних, об'єктивності та обґрунтованості висновків, беручи до уваги особистий внесок здобувача, дисертаційна робота Семенченко О.І. «Зниження перинатальних наслідків посттравматичного стресового розладу», повністю відповідає вимогам пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, та наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і може бути представлена до офіційного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді, а її авторка Семенченко О.І. повністю заслуговує присвоєння наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність «Акушерство та гінекологія»).

Офіційний рецензент:

Професор кафедри
репродуктології та клінічної ембріології
НУОЗ України імені П.Л. Шупика,
доктор медичних наук, професор

Анатолій КАМІНСЬКИЙ

